

ми науки чи практики, або цікаві з пізнавальної точки зору;

- по-друге, практично всіма науковцями визнається пріоритет і важливість класифікації покарань за підставами, визначеними безпосередньо в Кримінальному кодексі України над іншими, зважаючи, що така класифікація видів покарань зумовлена її цінністю з практичної точки зору. Тож цілком можна погодитись із тим, що класифікація покарань повинна слугувати правозастосовнику й мати практичну значущість, також і для вдосконалення законодавства, оскільки це необхідно для чіткої побудови самої системи покарань, для формування інститутів права;

- по-третє, виявлені в процесі дослідження розбіжності щодо визначення критеріїв (підстав) поділу та членів класифікаційної групи, переважно зумовлені відхиленнями від вимог, що висуваються до цього процесу, що було продемонстровано нами на конкретних прикладах. Типовими помилками при цьому є такі, як: використання двох і більше підстав; нерівність між обсягом поділюваного поняття й сумарним обсягом членів поділу; використання неточної ознаки як основи поділу.

Література

1. Багрий-Шахматов Л.В. Уголовная ответственность и наказание. - Минск: Вышэйшая школа, 1976. - 323 с.
2. Киримова Е.А. Правовой институт: понятие и виды: учеб. пособ. - Саратов: Истина. - 2000. - 55 с.
3. Стричинець О.В. Класифікація як логічна операція у галузі права / О.В. Стричинець // Гуманітарний часопис. - 2007. - № 4. - С. 112-117.
4. Дуцяк І.Г. Логіка. Вид-во "Знання", 2010. - 406 с.; Жеребкін В.Є. Логіка. Вид. 11-те. Вид-во "Знання", 2011. - 262 с.; Мозгова Н.Г. Логіка: підруч. - Вид-во "КАРАВЕЛА", 2011. - 312 с.; Стричинець О.В. Теорія класифікації у сфері права // Проблеми законності. Вип. 47. Республік. міжвід. Зб.: Научное издание. - Х., 2001. - С. 218.

5. Конверський А.Е. Логіка. Вид. 3-те. 2012. - 302 с.
6. Фріс П.Л. Кримінальне право України. Заг. част.: підруч. для студентів вищ. навч. закладів. - К.: Атіка, 2004. - 488 с.
7. Кримінальне право України: Заг. част.: навч. посіб. / авт.-упоряд. П.В. Хряпінський. - Суми: Університетська книга, 2009. - 687 с.
8. Кримінальне право України: Заг. част.: навч. посіб. / М.М. Агєєв, О.О. Бахуринська, Д.П. Альошин та ін.; за ред.: О.О. Кашкарова, В.А. Робака - Сімферополь: КРП "Вид-во "Кримнавчпеддержвидав", 2010. - 364 с.
9. Савченко А.В. Сучасне кримінальне право України: Курс лекцій. - К.: Вид. ПАЛІВОДА А.В., 2005. - 640 с.
10. Пономаренко Ю.А. Види наказаний по уголовному праву Украины: монография. - Х.: Изд-во "ФИНН", 2009. - 344 с.
11. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України (2-е вид. перероб. та доп.) / За заг. ред. П.П. Андрушка, В.Г. Гончаренка, Є.В. Фесенка. - К.: Дакор, 2008. - 1428 с.
12. Жеребкін В.Є. Логіка. Вид. 11-те. Вид-во "Знання", 2011. - 262 с.
13. Марченко Н.В. Ретроактивність додаткових покарань як їхня іманентна риса / Н.В. Марченко // Від громадянського суспільства до правової держави: Тези III Міжнар. наук.-практ. конф. (24 квіт. 2008 р.). - Х.: Харківськ. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна, 2008. - С. 306-308.
14. Зубкова В.И. Уголовное наказание и его социальная роль: теория и практика. - М.: Изд-во "Норма", 2002. - 304 с.

Рябчинська О.П.,
кандидат юридичних наук, доцент
Інституту права ім. Володимира Сташиса
Класичного приватного університету
Надійшла до редакції 05.09.2012

УДК 343.296

ВІДНОВНЕ ПРАВОСУДДЯ ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА РЕСТИТУЦІЯ

Сердюк П. П.

У світових дослідженнях кримінально-правова реституція не ототожнюється з концепцією відновного правосуддя. Їхнє співвідношення вбачають як поєднання частини та цілого. Якщо відновне правосуддя завжди передбачає спілкування з потерпілим чи похідними потерпілими, то реституція можлива навіть і щодо злочинів без потерпілих. Така система існує, наприклад, у Німеччині, де запроваджена так звана "символічна реституція", коли відповідне відшкодування здійснюється на користь неприбуткових, добровільних організацій або у вигляді робіт на користь громади. Відновне правосуддя є недавнім і помітним додатком до списку альтернативних санкцій у кримінальному праві. Сенс відновного правосуддя в тому, щоб змінити існуючу систему відносин між жертвою й злочинцем, дати їм можливість самостійно вирішувати свій конфлікт, повернути його справжнім учасникам. Втім, як очевидно, у реституції нині важко відшукати властивості, притаманні каральним санкціям кримінального права. Скоріше, це не каральна санкція, котра виходить за межі публічно-правової природи кримінально-правових відносин. Відновне правосуддя отримало своє ім'я від різних практик, включаючи захист, реституцію, визнання шкоди й протиправності вчинку, так само як зусилля, спрямовані на зцілення й

реінтеграцію злочинця в його громаду із застосуванням або без застосування покарання. Фактично, відновне правосуддя містить реституцію, як один з його засобів. Однак система обов'язкової реституції може поставити під сумнів саме відновлення інтересів потерпілих від злочинів. На прикладі функціонування системи обов'язкової реституції в США, на основі Акту про обов'язкову реституцію 1996 р. її застосування призводить до того, що в 93 % випадків шкода потерпілим не компенсується зовсім.

Прихильники парадигми відновного правосуддя як аргумент на користь її продуктивності наводять дані про менший рецидив, порівняно з традиційною системою із застосуванням обов'язкової реституції включно, тих, хто пройшов процедуру відновного правосуддя. Вони наводять частку в 1/3. Саме на таку кількість учасники відновного правосуддя, які були звинувачені у вчиненні злочинів, вчиняють менше рецидивних злочинів, ніж засуджені традиційної ретрибутивної кримінальної юстиції.

Але треба підкреслити, що це питання досліджувалось переважно на основі емпіричних даних декількох західних країн й мало цікавить більшу частину фахівців. Ті дослідники, які займалися питаннями відновного правосуддя, розглядають реституцію як внутрішньо притаманну

© П.П. Сердюк, 2012

властивість, втім, не вдаючись при цьому до належного емпіричного аналізу. Серед дослідників можна назвати М.Б. Бігхамтона, Е.Х. Джуда, І.А. Войтюк, М.В. Костицького, В.Т. Маляренка, М. Райта, Д. Фресі та інших. Проте в їхніх дослідженнях питання співвідношення та взаємного функціонування, особливо з конфліктного боку, між парадигмою відновного правосуддя й кримінально-правової реституції, уваги майже не приділено. Це парадоксально, але факт. Звідси метою цієї статті є зменшення площі означеної прогалини в проблемі поєднання відновного правосуддя та кримінально-правової реституції.

У “Віденській декларації про злочинність і правосуддя: відповіді на виклики XXI ст.” термінологічні звороти “механізм посередництва” і “реституційне правосуддя” не ототожнюються, але розуміються виключно в контексті захисту прав потерпілих, правопорушників, громад та інших учасників такого правосуддя [1], тобто з акцентом на паритеті інтересів, а не на покаранні.

М. Райт не пропонує відмовитись від кримінального права, його більше хвилює невідповідність системи покарань, особливо, пов’язаних із позбавленням волі, меті реінтеграції особи в суспільство. Він низько оцінює можливість каральної парадигми, заснованої більше на страху перед покаранням, ніж на повазі до суспільства [2, 40]. Думка про те, що слід переглянути позицію щодо погляду на злочин і відповідальність з її етатичного концепту на приватний чи орієнтований на соціальну групу концепт зі ставленням до відповідальності як до відновлення потерпілим (відповідно приватній особі чи соціальній групі) тих благ, що були зашкоджені через злочин, ґрунтується на міркуванні, що таке відновлення не пов’язане з певною мірою каральним впливом через засудження дій [3, 21], однак вона, до певної міри, нехтує тією закономірністю, яка існує в системі соціального осуду, що може здійснюватися через формальну й неформальну процедури, яких не позбавлена загалом альтернатива традиційній кримінальній юстиції - інститут медіації, оскільки він, по-перше, діє паралельно офіційній стигматизаційній юстиції, а по-друге, процедура може бути загалом позбавлена офіціозу, а відтак, і державного осуду, проте, потерпілий, здійснюючи роль обвинувальника, фактично здійснює не лише приватний осуд, а й публічний, оскільки приватний він ґрунтується на публічних стандартах. Психологічно це може винним не сприйматися так інтенсивно, як це має місце в суді, але і засуджений, і суспільна думка загалом пов’язують таке звинувачення як засудження самого винного і його дій. Усе це підсилюється добровільною участю винного в процедурі медіації та її, здавалося б, неформальним порядком. Дійсно, пропозиція щодо заняття належного місця потерпілим у системі кримінального правосуддя є слушно аргументованою й такою, що вже давно чекала на своє вирішення, оскільки зумовлена соціальними закономірностями, нехтувати якими з розвитком суспільства вже не уявляється можливим. Переміщення акценту з винного на потерпілого є недостатньо продуманою позицією, оскільки тут допустиме, щонайменше, рівне ставлення до ролі злочинця й потерпілого в системі кримінально-правових відносин. Репарація шкоди, завданої злочинцем, є важливим завданням кримінального правосуддя, однак нас має цікавити й особа злочинця. Нинішня система карального впливу далека від досягнення завдання ресоціалізації злочинця, якщо вона не опікується внутрішнім світом злочинця, якщо їй не стають на допомогу інші соціальні інститути, які звертають увагу на “занедбаного” члена

суспільства та, усвідомлюючи свою відповідальність, прагнуть, нарешті, надати йому можливість жити й працювати, задовольняючи свої нагальні потреби. Немало серед злочинців і тих, хто відкидає бажання жити чесно, навіть тоді, коли в них є така можливість.

Офіційна оцінка особи злочинця, що здійснюється судом, має важливе значення, оскільки держава, як представник суспільства, солідаризуючись у цій частині з інтересами суспільства, таки навішує ярлик на цю особу, надаючи їй відповідного статусу, але це робиться не для того, щоб відібрати в засудженого бажання покаятися у своєму вчинку й переконаннях, а для того, щоб здійснити максимальну потужний спротив винному в його можливих намаганнях психологічно нейтралізувати суспільний осуд його самого й вчиненого ним діяння, що є, як видається, запорукою його покаяння. Не слід функції такого осуду плутати чи ототожнювати з функціями покарання, оскільки часто особа не визнає свою вину саме заради того, щоб не зазнати покарання, адже сенс покаяння засудженим справедливо вбачається саме у звільненні щиро розкаяного від страждань, пов’язаних з покаранням. Парадигма відновного правосуддя в деяких своїх позиціях нагадує ідеї школи соціального захисту в інтерпретації Ф. Граматика, оскільки “вина злочинця” розміщується в одній площині з “абстрактними” принципами, надаючи їй таким чином тієї ж якості. М.В. Костицький стверджує, що відновне правосуддя - це традиція, започаткована римським правом, яка знаходила свій розвиток упродовж століть у багатьох європейських народів, в Україні має більш ніж тисячолітню історію, що тривала з X до першої третини XX століть і зникла лише з приходом радянської влади та запровадженням радянського права [4, 14].

Навряд чи, з огляду на закономірності функціонування нормативної (моральної, правової тощо) системи суспільства, можна погодитися з думкою про те, що відновне правосуддя не створює умов для навішування ярлику “злочинця”, оскільки визнається, що ця особа на порушення нормативних вимог, у тому числі норм кримінального права, заподіяла шкоду іншій людині або громаді. Заперечення такого роду стигматизації буде очевидним фарисейством на кшталт того, як деякі види засобів безпеки, які мало чим відрізнялися за змістом від покарання, визнавалися значною частиною прихильників школи соціального захисту такими, що нічого спільного з покаранням не мають. Подібну позицію підкреслював і М. Ансель, який стверджував, що на відміну від юристів, суспільна думка й сам потенційний злочинець бачать, насамперед, жандарма, кримінальне переслідування й суддю, а не покарання; таке втручання офіційних властей робить одночасно чуттєвим моральне дорікання, що пов’язане з кожним злочинним діянням принаймні щодо злочинів категорії *mala in se* [5, 292-293].

Негативні аспекти стигматизації можна подолати лише зі зміною ставлення суспільної думки до засуджених і осіб, які раніше були засуджені, однак, у досяжному майбутньому це навряд чи зміниться, адже таке ставлення формується на рівні функціонування дорсолатеральної кори головного мозку і є генетично успадкованим від наших далеких прашчурів. Від кримінальної юстиції не можна наразі відмовитись, а от викривлення від стигматизації можна й потрібно пом’якшити. Втім, слід визнати, що відновне правосуддя позбавлене тих vad, які притаманні далекій від досконалості нинішній “пенітенціарній” системі суспільства.

Формат відновного правосуддя фактично містить

засудження особи, що, правда, переважно не офіційне, оскільки правовим результатом такого засудження може бути звільнення особи від кримінальної відповідальності, тобто від офіційної стигматизації, при цьому на особі залишається не офіційна стигматизація. Отже, можна побачити, що перспектива відновного правосуддя тяжіє до відмови від офіційної стигматизації на користь неофіційної. Подібна тенденція була би одновекторною, якби обов'язковим результатом відновного правосуддя було звільнення особи від кримінальної відповідальності або закриття кримінальної справи. Процедура відновного правосуддя може впливати й на постановлення вироку, і на період відбування покарання.

Більшість національних правових систем передбачають недержавну форму медіації чи конференцій. Значна частина справ слухається до прийняття рішення офіційними органами щодо звільнення особи від кримінальної відповідальності, однак допускаються процедури особистісної компенсації й після постановлення обвинувального вироку. Отже, можна прийти до думки, що в окремих національних правових системах допускається неофіційне засудження, що має соціально-інституціональну основу поряд з офіційним засудженням, яке має правове значення. Неофіційність такої процедури рекомендується міжнародними актами. Згідно з розділом II, п. 8 Додатку до "Основних принципів застосування програм відновного правосуддя в кримінальних справах", прийнятого Економічною та Соціальною Радою ООН, і п. 14 Додатку до рекомендації № R (99) 19 "Медіація в кримінальних справах", прийнятою Комітетом Міністрів Ради Європи, участь особи в медіації не має вважатися як визнання нею вини для наступного судового розгляду [6, 51; 7, 56], тобто оцінки, що висловлюються під час цієї процедури не повинні вважатися такими, що мають офіційне значення.

Можна помітити динаміку розвитку кримінального права в бік депеналізації, коли кримінальна відповідальність на рівні кримінального закону перестала бути тотожністю покарання. Власне, поява кримінальної відповідальності, як специфічного правового явища, поряд з покаранням продемонструвала офіційне кримінально-правове засудження, що проявляється в офіційній стигматизації особи, дорікання їй, що має офіційне значення. Ідея відновного правосуддя є віхою на шляху до тенденції деєтатизації кримінального права й відсування офіційного засудження поряд з неофіційним на другий план. Такий тенденції ще треба буде закріпитися, оскільки нині досить сильні неокласичні основи в кримінальному праві.

Коли в літературі ставиться питання про введення в КК, за прикладами низки інших країн, інституту реституції, тобто обов'язкового відшкодування потерпілому за вироком суду шкоди, заподіяної злочинцем, на це покладаються великі сподівання. Цей інститут розглядається в контексті покарання. Питання кримінально-правової реституції й кримінальної відповідальності в чистому вигляді не ставиться з тієї причини, що переважна більшість учених використовують концепцію покарання як частини кримінальної відповідальності, а кримінальне переслідування розуміється не в сенсі кримінально-правових наслідків.

Пропозиції просунути далі від балачок до справи, зокрема передбачити, що кошти, котрі держава отримує від покарання у вигляді штрафу й конфіскації майна, можна спрямовувати в державний компенсаційний фонд допомоги жертвам злочинних посягань із відповідним інституційним оформленням системи державної компенсації, можуть цілком викликати позитивні емоції. Подібне

рішення, як очевидно, було би послідовним впровадженням правових можливостей і дійсного, а не косметичного кримінально-правового статусу потерпілого як суб'єкта кримінально-правових відносин і змогло би певним чином зменшити асиметрію, що спостерігається в кримінально-правовому статусі потерпілого, порівняно з державою, на користь потерпілого. Але воно все одно дуже далеке від забезпечення бодай третинної компенсації. Досвід зарубіжних країн з усією очевидністю це демонструє. Що таке суми від штрафів у контексті проблеми реституції злочинної шкоди? Це мізерні суми. Наприклад, у країні з великим населенням, у РФ, частка застосувань штрафів, як основних і додаткових покарань, складала близько 15 % від усіх засуджень (2009 р.), а загальна сума від них навряд чи зможе задовольнити навіть мінімальні потреби системи реституції. В Україні ця частка вища $\approx 15\%$, однак відповідь та сама. Хоча цільове спрямування цих коштів усе одно розумна думка. Ще розумнішим було би відмовитись від застосування штрафів у справах, де є потерпілі й передбачити обов'язкову компенсацію за приписом суду, але компенсації будуть призначатися не більше, ніж $\frac{1}{2}$ справ, де вимагатиметься реституція.

Ці пропозиції не нові. Вони раніше не лише висловлювалися, а й впроваджувалися. Наприклад, в одному з Австралійських штатів - Тасманії. Там Актом про постановлення судових рішень 1997 р. була впроваджена система наказів про компенсацію, яка передбачала не лише пріоритет компенсації шкоди жертвам злочинів, а й спрощений порядок доказування під час судових розглядів справ щодо компенсації злочинної шкоди (ст. 43). Протягом року застосування такої системи кількість компенсацій шкоди за злочини проти власності зросла, відповідно, з 4% до 8% за грабжі і крадіжки та з 18 % до 25 % за злочинне заподіяння шкоди власності. Відносно невисокий відсоток відшкодування можна пояснити тим, що юридична система переважно орієнтована на покарання, а не на жертву злочину. Йдеться навіть про зменшення покарань, якщо вони заважають здійснити реституцію. Це стосується також покарання у вигляді позбавлення волі. У практиці судів Австралії та Нової Зеландії є справи, в яких суди скорочують покарання у вигляді позбавлення волі з п'яти до трьох років задля надання можливості для засудженого компенсувати злочинну шкоду потерпілому за умови, що таке бажання шире. Йдеться також про необхідність урахування такого прагнення підсудних при призначенні їм виду й розміру покарання, а також розглядати його як обов'язкову умову засудження з умовним невиконанням покарання. Якщо покласти компенсацію на публічні фонди, котрі би фінансували виплати жертвам злочинів, сподіватися на ефективність судових наказів про компенсації не слід. Але тоді вийде, що суспільство буде розраховуватися за шкоду, заподіяну засудженими, які не хочуть або не можуть платити відшкодування потерпілим.

Якщо взяти українські реалії застосування звільнення від відбування покарання, тобто його частку, то, враховуючи дійсний відсоток відшкодувань на досудових і судових стадіях кримінального процесу, доведеться різко скорочувати застосування такого звільнення, а це вдарить по можливостям кримінально-виконавчої системи й, фактично, означена умова буде обходитися дорого або будуть робити вигляд, що не помічають її, або ж просто будуть інтерпретувати слова підсудного як бажання відшкодувати шкоду, хоча й без якихось об'єктивних доказів таких настроїв підсудного.

Інституалізація обов'язкової реституції, хоча би з часткою понад 50 %, призведе до того, що засуджені не зможуть розплатитися з потерпілими під загрозою скасування відкладних умов виконання/відбування покарання, що зумовить рецидивну поведінку засуджених, адже задля здобуття коштів на відшкодування вони, згідно із закономірністю персеверації, можуть удатися до злочинного варіанту отримання коштів на компенсацію. Або ж будуть зазнавати повторної пеналізації, якщо не виконають майнового покарання, котре буде спрямоване на компенсацію шкоди, завданої жертвам злочинів.

Навіть, якщо й не "заносити сокири над шиями засуджених" за невиконання реституції/компенсації, все одно, ураховуючи, що більшість злочинців належать до незаможної верстви населення, вони не зможуть адекватно компенсувати шкоду, якщо ж, звісно, вона буде великою. Проте в Україні частка реституції в більше ніж 30 % справ зумовлена, на мою думку, тим, що в більшості кримінальних справ потерпілі називають досить помірні суми збитків або шкоди.

Література

1. Венская декларация о преступности и правосудии: ответы на вызовы XXI века. Десятый Конгресс Организации Объединенных Наций по предупреждению преступности и обращению с правонарушителями. Вена, 10-17 апреля 2000 г. - [Электронный ресурс]: <http://www.un.org/russian/docu-men/declarat/conf187-4r3.pdf>.

2. Райт М. Парадигма восстановительного правосу-

дия // Відновне правосуддя в Україні: Щоквартальний бюлетень. Спецвип. - К., 2005. - С. 34-48.

3. Маляренко В.Т., Відновлюване правосуддя: можливості запровадження в Україні // Відновне правосуддя в Україні: Щоквартальний бюлетень. Спецвип. - К., 2005. - С. 6-33.

4. Костицький М.В. Відновне правосуддя в контексті правової політики в Україні / М.В. Костицький: матеріали Міжнар. конф. "Формування української моделі відновного правосуддя". - м. Київ, 10-11 лют. 2005 р. - К.: Український центр порозуміння, 2005. - С. 12-16.

5. Ансель М. Новая социальная защита (Гуманистическое движение в уголовной политике) / Марк Ансель; [пер. с франц. Н.С. Лапиной]. - М.: "Прогресс", 1970. - 310 с.

6. Основные принципы применения программ восстановительного правосудия в уголовных делах. ЭКОСОС, 24 июля 2002 г. // Відновне правосуддя в Україні: Щоквартальний бюлетень. Спецвип. - К., 2005. - С. 49-53.

7. Медіація у кримінальних справах: Рекомендація № R (99) 19, прийнята Комітетом Міністрів Ради Європи 15 верес. 1999 р. // Відновне правосуддя в Україні: Щоквартальний бюлетень. Спецвип. - К., 2005. - С. 54-57.

*Сердюк П.П.,
кандидат юридичних наук, доцент
Класичного приватного університету
Надійшла до редакції 16.09.2012*

УДК 343.1:343.123

ЩОДО ПРОЦЕДУРИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОЗГЛЯДУ ПОЗОВУ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Черевко С. П.

Згідно зі статтею 3 Конституції України людина, її життя й здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права й свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Утвердження й забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Згідно зі статтею 92 Конституції України виключно законами України визначаються засади цивільно-правової відповідальності; діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них. Притягнення до кримінальної відповідальності має здійснюватись у певному порядку, на підставі процесуальних норм, що регламентують провадження в кримінальній справі. Прийняття нового КПК України вирішувало декілька завдань, головним з яких було приведення процедури кримінального провадження до загальноновизнаних європейських стандартів і практики Європейського суду з прав людини. Зокрема, Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів і зловживання владою закріплює, що жертви злочинів мають право на доступ до механізмів правосуддя і якнайшвидшу компенсацію за завдану шкоду відповідно до національного законодавства [1]. Як слушно зазначалось у літературі, призначення Декларації полягає в тому, щоб сприяти максимальному захисту прав мільйонів людей в усьому світі, яким завдається шкода в результаті злочинів і зловживань владою. Положення цієї Декларації належать до тих загальноновизнаних принципів, якими слід керуватися як законодавчим, так і правозастосовним органам [2, 65]. Проте на фоні

© С.П. Черевко, 2012

запеклих дискусій щодо окремих положень нового КПК України серед науковців і правозастосувачів поза увагою юридичної спільноти залишилося питання про цивільний позов у кримінальному процесі. Між тим питання про відшкодування шкоди, завданої злочинцем, за новим КПК України, а точніше відповідності оновленої процесуальної форми потребам потерпілих належного висвітлення не отримала. Так само серед завдань кримінального судочинства відшкодування шкоди особам, які потерпіли від злочину, відсутнє.

Метою статті є дослідження процедури розгляду цивільного позову в кримінальному процесі та встановлення його відповідності потребам потерпілих від злочинів.

Вирішення питання про відшкодування шкоди здійснювалось традиційно в матеріально-правовому аспекті. Окремі питання відшкодування шкоди та шкоди, завданої злочинцем, були предметом розгляду таких юристів, як М.М. Агарков, Д.В. Боброва, В.П. Грібанов, Н.С. Малєїн, О.О. Красавчиков, Є.О. Харитонов, Б.Б. Черепакін та інших. Серед вчених-дослідників кримінального процесу слід зазначити таких авторів, як С.А. Альперт, П.П. Гурєєв, Ю.М. Грошевий, З.З. Зінатулін, Л.Д. Кокорєв, А.Г. Мазалов, М.М. Михєєнко, В.Т. Нор, М.С. Строгович, В.М. Тєртишник, В.П. Шибіко та ін.

Окремі дослідження стосувались відшкодування шкоди фізичній особі, яка потерпіла від злочину за цивільним законодавством (Д.Ф. Плачков), проте в умовах дії нового КПК України аналіз проблеми ще не здійснювався.

Стаття 128 КПК України передбачає, що особа, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової та/або моральної

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
ПРАВНИЧИЙ ЧАСОПИС**